

РЕШЕНИЕ

№ 14420

гр. София, 15.04.2026 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, Първо отделение 69 състав, в публично заседание на 01.04.2026 г. в следния състав:

СЪДИЯ: Милена Славейкова

при участието на секретаря Кристина Петрова, като разгледа дело номер **2614** по описа за **2026** година докладвано от съдията, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производство е по реда на чл.145-178 АПК, вр. с чл. 84, ал. 3 от ЗУБ.

Образувано е по жалба на И. М. И., ЛНЧ [ЕГН], [дата на раждане] в [населено място], И., непридружена, непълнолетна гражданка на И., със съдебен адрес [населено място], [улица], ет.4, офис 409, чрез адв. Б. К. от САК, срещу Решение № 243 от 11.02.2026 г. на председателя на ДАБ при МС, с което ѝ е отказано предоставяне на статут на бежанец и хуманитарен статут, поради липса на предпоставките по чл.8 и чл. 9 и на основание чл. 75, ал.1, т. 2 и т. 4 от ЗУБ.

В жалбата са изложени доводи за незаконосъобразност на оспореното решение като постановено при липса на мотиви, неправилно приложение на закона и несъответствие с неговата цел. Жалбоподателката твърди, че мотивите на решението са бланкетни и противоречиви, при необсъждане на елементите от бежанската ѝ история и държавата на произход и липса на основания да не се предостави международна закрила. Счита, че в нарушение на процесуалните правила не са изяснени съществени обстоятелства както относно личната бежанска история, така и относно страната на произход, конкретно областта, от която произхожда детето. Твърди се неправилно приложение на чл.8 и ч.9 от ЗУБ, както и необсъждане на принципа "non refoulement" поради напрегнатата обстановка в [населено място] в Автономен район К. на И.. Твърди се, че административният орган не е обсъдил дали детето не съставлява част от определена социална група в страната на произход, както дали там има близки, които да полагат грижи за него при евентуално връщане. Жалбоподателката счита, че неправилно не е възприета бежанската ѝ история за принудителен брак с много по-възрастен мъж, както и, че е била подложена на тормоз и насилие от мащехата ѝ. Счита, че в нарушение на чл.75, ал.2 и ал.3 от ЗУБ и на Закона за закрила на детето, в акта не е обсъден висшият интерес на детето по смисъла на чл.6а от ЗУБ. В

хода по същество на спора, чрез адв. Б. К., поддържа жалбата и излага подробни съображения за страната и района на произход на кандидатката. Претендира се отмяна на решението.

Ответникът – председател на ДАБ при МС, чрез упълномощения процесуален представител юрк. М. К., оспорва жалбата. Претендира за отхвърляне на оспорването поради липса на основания по чл.8 и чл.9 от ЗУБ.

Административен съд София-град след като прецени събраните по делото доказателства, ведно с доводите, възраженията и изразените становища на страните, прие за установено следното:

Не е спорно по делото, че непълнолетната, непридружена И. М. И. е подала молба рег. № 509147 от 24.10.2025 г. за предоставяне на международна закрила, когато са попълнени регистрационен лист и Евродак дактилоскопна карта. Личните ѝ данни са установени въз основа на декларация по чл.30, ал.1, т.3 от ЗУБ. Впоследствие представил извлечение от граждански регистър, което потвърждава личните му данни.

На л.52 от делото се намира молба вх. № 540100-852 от 22.10.2025 г. на И. М. И., [дата на раждане] , до ДАБ с искане за закрила, поради това, че в страната и в родния ѝ град има война, въоръжените противници на държавата не им дават възможност да учат и да живеят нормално, както и, че животът ѝ е в опасност, поради което се принудила да напусне страната си.

На проведено на 05.12.2025 г. интервю, в присъствието на представител по чл.25, ал.2 от ЗПП, вр. чл.25, ал.1 и ал.3, т.2 и т.3 от ЗУБ, И. И. заявила, че е напуснала И. на 12-13.10.2025 г. легално, с виза и автобус за И., Турция. На границата имала познат митничар, с помощта на когото успяла за пътува без пълнолетен роднина. Останала 5 дни в хотел в И., след което нелегално преминала в България. Трафикант се опитал да я изведе в Румъния, но била задържана и настанена в център, който напуснала самоволно след 4 дни. Тогава тръгнала с друг трафикант за С., но той сменил маршрута и вместо през Румъния, преминали през У.. Там ги задържали полицаи, които се държали много зле с тях.

И. И. посочила, че сама е взела решение да напусне И., като споделила проблемите си в вуйчо си и той я подкрепил. Баща ѝ имал втора съпруга, която се отнасяла много зле с нея. Мащехата ѝ искала да я ожени за „един възрастен човек“. Това решение било взето против волята ѝ и го споделила с вуйчо си. Рождената ѝ майка, брат ѝ и две сестри, живеели в Германия, където са подали молба за закрила преди две-три години, но все още не са получили такава. Баща ѝ починал преди една година. Когато майка ѝ заминала за Германия, кандидатката решила да остане при баба си, но тя също починала и тогава решила да тръгне за Германия. В И. учила до седми клас, но втората съпруга на баща ѝ не ѝ позволила да продължи да учи. Тя я биела, когато искала да ходи на училище. Баща ѝ се опитвал да я защити, но не успявал, после починал от инсулт. Мащехата ѝ искала да работи вкъщи и в магазин за дрехи, където заплатата ѝ била прибирана от мащехата. Не заявила проблеми поради етническа или религиозна принадлежност. Не членувала в религиозни или политически организации. Не била арестувана или осъждана в страната си на произход. Не е имала проблеми с властите или с неправителствени организации. Като основна причина за напускане на страната си на произход сочи втората съпруга на баща си. От никого не получила защита, дори от вуйчо си, който имал семейство с малки деца и не можел да се занимава с нея. Мащехата ѝ искала да се махне от къщата и да вземе пари от мъжа, на когото я давала. Това се случило преди шест-седем месеца. Успявала да откаже на мащехата си да я ожени като ходела при вуйчо си. Кандидатката споделила, че „мащехата я насилвала физически“, но не пожелала да разкаже всичко, освен, че е била насилвана. Не е подавала жалба в полицията, защото и те не можели да ѝ помогнат. В страната имало приюти за момичета, но те защитавали мъжете. В И. жените нямали права, а тя искала да продължи образованието си. Постановено е оспореното Решение № 243 от 11.02.2026 г. на председателя на ДАБ при МС, с което на основание чл. 75,

ал.1, т. 2 и т. 4 от ЗУБ на непридружената, непълнолетна кандидатка е отказано предоставяне на статут на бежанец и хуманитарен статут, поради липса на предпоставките по чл.8 и чл. 9 от ЗУБ. В решението е прието, че не са налице предпоставките за предоставяне на статут на бежанец по ЗУБ съгласно чл. 8, ал. 1 от ЗУБ, тъй като изложените от нея мотиви не са правно релевантни за търсената закрила, а са от личен и социален характер. В решението е изтъкнато желанието на иракската гражданка да продължи живота си със своите роднини в Германия, въпреки, че е имала възможност да продължи да живее в родината си и по-специално под закрилата на своя вуйчо в [населено място], но тя е предпочела да напусне страната си. С тези аргументи са отхвърлени твърденията на кандидатката, че не може да получи подкрепа от роднините си, които нямали възможност да се грижат за нея. Относно твърденията за втората съпруга на баща ѝ административният орган е съобразил, че иракската гражданка не е подала сигнал или жалба срещу тези действия пред местните власти и полицията, поради което така изложените от нея факти и обстоятелства са приети за недостоверни. Съобразено е, че молителката не изтъква никакви лични опасения от преследване в страната си на произход – И. по причини от етнически или религиозен характер, не е съдена или осъждана. Посочено е, че в хода на административното производство и след проведено с кандидатката интервю не се установяват данни, указващи, че тя е напуснала страната си поради преследване по причина на раса, религия, националност, принадлежност към определена социална група, политическо мнение и/или убеждение. Спрямо нея не е имало посегателства, които да се определят като действия на преследване по чл. 8, ал. 2-5 от ЗУБ. Дискриминационни и други неблагоприятни мерки, водещи до риск от преследване, също не са установени, както и предпоставки за предоставяне на статут по чл. 8, ал. 9 от ЗУБ.

По-нататък в решението, административният орган е изложил мотиви, че спрямо кандидатката не са налице предпоставки за предоставяне на хуманитарен статут по чл. 9, ал. 1, т. 1 и т. 2 от ЗУБ, доколкото тя не е напуснала страната си на произход поради реална опасност от тежки посегателства, като смъртно наказание или екзекуция, не е бил заплашена от унизително отнасяне или наказание, нито са налице данни, че в бъдеще ще бъде изложена на реален риск от въпросните посегателства при евентуално връщане в И..

Обсъдени са разширенията, дадени в Решение на Съда на Европейските общности от 17 февруари 2009 г. по дело C-465/07 във връзка с приложението на нормата на чл. 9, ал. 1, т. 3 от ЗУБ, а именно поради заплахи, присъщи на обща ситуация на "въоръжен вътрешен или международен конфликт".

След извършен анализ на информацията за обстановката в И., изложена в Справка с вх. № МД-02-655 от 17.12.2025 г. на дирекция „Международна дейност“ към ДАБ при МС, органът не е установил разширенията, дадени в решение на Съда на Европейските общности (СЕО) от 17 февруари 2009 г. по дело № C-465/07 и решение на Съда на Европейския съюз (СЕС) от 30 януари 2014 г. по дело № C-285/12 по тълкуването на чл. 15, б. „в“ от Директива 2011/95/ЕС, преценени във връзка с приложението на чл. 9, ал. 1, т. 3 от ЗУБ.

Административният орган е посочил, че редовните въоръжени сили на И. и вътрешните правоприлагащи органи действат в посока на поддържане на реда в страната, работейки успоредно с Комитета за народна мобилизация - спонсорирана от държавата военна организация, съставена от приблизително 60 милиции, известни също като Сили за народна мобилизация (P. M. F., PMF). Лошо дефинирани административни граници и наличие на спорни територии между властите на Иракски К. и централното правителство водели до объркване относно юрисдикцията на съдилищата и силите за сигурност, а служители на последните извършват някои злоупотреби. Правителството не разполагало с ефективни системи за подпомагане на всички тези заинтересовани лица, до голяма степен поради липса на

административен капацитет.

Цитиран е материал на Върховния комисариат за бежанците на ООН (ВКБООН), според който понастоящем И. се намирал в повратна точка, оставяйки след себе си последиците от три десетилетия политически сътресения и въоръжени конфликти, които засягали иракския народ. Страната изпитвала относителна стабилност и напредвала към устойчиво развитие, но продължавала да се сблъсква с продължителни хуманитарни потребности и необходимост от развитие, както и с нестабилна ситуация със сигурността.

Според британската Служба за външни работи, британска общност и развитие (F., Commonwealth & D. O., FCDO) някои райони на И. претърпяват скорошни атаки от артилерия, дронове и ракети. Военните съоръжения на коалицията продължавали да бъдат цел,, включително в региона на Иракски К., а ситуацията със сигурността в И. можело да се промени за кратко време.

В резултат на цитираната справка, на стр.7 от решението е посочено, че насилието в А. не е безогледно и повсеместно на цялата територия и обстановката в А. сама по себе си не дава основание да се приеме, че по отношение на чужденеца е налице страх от преследване, както и реална опасност, която да е била повод за напускането му. Дори да е налице обща ситуация на несигурност в държавата по произход, то тя не била достигнала степен на безогледно насилие, с опасност от тежки посегателства, което да е основание за предоставяне на международна закрила на базата на общата ситуация. Не е установено спрямо заявителя да са налице сериозни и потвърдени основания да се счита, че единствено на основание присъствието си на територията на държавата му по произход, той би бил изправен пред реален риск да стане обект на заплаха, релевантна за предоставяне на хуманитарен статут. От цитираната справка не можело да се направи обоснован извод, че И. се намира в състояние на въоръжен вътрешен или международен конфликт, поради което административният орган не е установил предпоставките по чл. 9, ал. 1, т. 3 от ЗУБ.

В решението е обсъден най-добрият интерес на детето съгласно Конвенцията на ООН за правата на детето. Изхождайки от наличната информация относно положението със сигурността в държавата на чужденката и отчитайки личното ѝ положение, органът е формирал извод, че в най-добър интерес на непридружената И. И. е да се завърне на територията на И., където ще живее със своя вуйчо, неговото семейство и роднини, в град, населен с етнически кюрди и мюсюлмани сунити. В заключение е прието в решението, че искането за предоставяне на хуманитарен статут на чужденката е неоснователно.

Посочено е общо в решението, че за молителката липсват предпоставки за предоставяне на статут по чл. 8, ал. 9 и чл. 9, ал. 6 от ЗУБ, тъй като не е заявил член на семейството му да има предоставена международна закрила в Република България.

Съобразен е фактът, че И. М. И. самоволно е напуснала общежитието, в което е настанена и е в неизвестност от 08.12.2025 г., поради което и със своите конклюдентни действия чужденката е изразила по безспорен начин нежеланието си да ѝ бъде предоставена международна закрила в Република България като проява на незаинтересованост и бездействие от страна на търсещата международна закрила.

Административен Съд С. – град, I отделение, 69 състав, след преценка на събраните по делото доказателства по отделно и в съвкупност и съобразявайки доводите на страните, приема от правна страна следното:

По допустимостта на жалбата: Оспореното решение е съобщено на иракската гражданка на 19.02.2026 г. Жалбата е подадена на 24.02.2026 г. - в срока по чл.84, ал.3 от ЗУБ, от надлежна страна по смисъла на чл.147, ал.1 АПК и срещу подлежащ на оспорване акт съгласно чл.84, ал.3 ЗУБ, поради което е процесуално допустима.

Разгледана по същество, жалбата е основателна.

При служебната проверка по чл.168 АПК съдът намира, че оспореният акт е издаден от компетентен административен орган по чл.75, ал.1, вр. чл.48, ал.1, т.1 ЗУБ и в установената форма, с излагане на фактически и правни основания за издаването му. Правата на непридружения непълнолетен са охранени в хода на административното производство чрез назначаване на служебен защитник по чл.25 от ЗПП и изготвяне на социален доклад изх. № СГ/Д-С-СК/614-001 от 11.12.2025 г. от Агенция за социално подпомагане, отдел „Закрила на детето“ при Дирекция „Социално подпомагане“ – С..

С Решение № 780 от 17.11.2025 г. на председателя на НБПП, на основание чл.25, ал.2 от ЗУПП, вр. чл.23, ал.2, чл.25, ал.1 и ал.3 от ЗУБ на непълнолетната кандидатка е назначен служебен защитник – адвокат Б. К.- А. от САК, която да представлява и защитава нейния най-добър интерес в хода на административното производство. Служебният защитник е присъствал на проведеното интервю и не е направил възражения по начина му на провеждане. Социален експерт при ДАБ-МС е изготвил Формуляр рег. № 509147 от 24.10.2025 г. за бърза оценка на риска в случая на непридружената непълнолетна кандидатка, с което е осигурена нейната първоначална социална експертиза. Националната разпоредба на чл.15, ал.4 от ЗЗДет предвижда на неговото При провеждане на интервюто с иракската гражданка е присъствал социален работник, както и нейният защитник по ЗПП, при липса на възражения от тяхна страна за начина на провеждането му. Правата на лицето в хода на административното производство надлежно са охранени чрез предоставяне на Доклад изх. № СГ/Д-С-СК/614-001 от 11.12.2025 г. на Агенция за социално подпомагане, според който към момента не съществува пряк и непосредствен риск за детето, докато е на територията на РПЦ Военна рампа.

Изложеното определя спора като материалноправен относно наличие на основания за предоставяне на международна закрила по чл.8 и чл.9 ЗУБ въз основа на елементите от личната бежанска история на кандидатката, обсъдени съобразно актуалната ситуация в страната ѝ на произход.

Съдът приема, че административният орган е изследвал всички основания за преследване по причините, посочени в чл.8, ал.1 ЗУБ – основателни опасения от преследване по причини на раса, религия, националност, политическо мнение или принадлежност към определена социална група, но е формирал правните си изводи относно липса на основание за предоставяне на статут на бежанец при неправилно приложение на закона – отменително основание по чл.146, т.4 от АПК.

Безспорно, И. М. И., [дата на раждане], отговаря на определението по пар.1, т.4 от ДР на ЗУБ за непридружено, непълнолетно лице. В това си качество същият попада и в определението по пар.1, т.17 от ДР на ЗУБ, според което "лица от уязвима група" са малолетните или непълнолетните, непридружените малолетни и непълнолетни, хората с увреждания, възрастните хора, бременните жени, самотните родители с ненавършили пълнолетие деца, жертвите на трафик на хора, лицата с тежки здравословни проблеми, лицата с психични разстройства и лицата, които са понесли изтезание, изнасилване или *други тежки форми на психическо, физическо или сексуално насилие*. Кандидатката е навела твърдения за преследване, основано на пола, което от своя страна попада сред мотивите за преследване с оглед определението за „определена социална група“ по смисъла на пар.1, т.5 от ДР на ЗУБ, вр. чл.10, пар.1, б. „г“ от Директива 2011/95/ЕС.

Признаването, че полът може да бъде основание, на което дадено лице да бъде преследвано, отразява основните принципи за неприлагане на дискриминация, които са залегнали в Женевската конвенция от 1951 г. – крайъгълен камък на международноправния режим за закрила на бежанците и на Директива 2011/95/ЕС. При

дефинирането на насилието над жени като дискриминация срещу жените съдът намира за относима Конвенцията за премахване на всички форми на дискриминация по отношение на жените, приета от Общото събрание на Организацията на обединените нации на 18 декември 1979 г. и ратифицирана от България през 1981 г. (наричана по-нататък Конвенция CEDAW). Според дефиницията в чл.1 от Конвенцията понятието "дискриминация по отношение на жените" означава всяко различие, изключване или ограничаване по признак на пола, което има за следствие или цели намаляване на признанието или непризнаване на осъществяването или упражняването от жените, независимо от тяхното семейно положение, въз основа на равноправието на мъжете и жените, *на правата на човека и основните свободи* в политическата, икономическата, социалната, културната, гражданската или всяка друга област.

Тази конвенция е допълнена с препоръки, изготвени от Комитета за премахване на всички форми на дискриминация по отношение на жените (наричан по-нататък Комитет CEDAW), в това число Обща препоръка № 19 (1992 г.) относно насилието срещу жени, актуализирана с Обща препоръка № 35 относно основаното на пола насилие над жени (2017 г.).

В Обща препоръка № 19 от 1992 г. К. CEDAW посочва: «Основаното на пола насилие е форма на дискриминация, която сериозно нарушава способността на жените да се ползват с права и свободи на основата на равенство с мъжете. Съгласно общото международно право и конкретните договори за правата на човека, държавите отговарят и за актове на насилие, извършено от частни субекти, ако не действат със съответстващата грижа за превенция на нарушенията на правата или да разследват и наказват актове на насилие, както и да предоставят обезщетение. Семейното насилие е една от най-коварните форми на насилие срещу жените. Тя преобладава във всички общества. В рамките на семейните връзки жените от всички възрасти са подложени на насилие от всякакъв вид, включително побой, изнасилване, други форми на сексуално насилие, психическо и *други форми на насилие, увековечени от традиционни нагласи. Липсата на икономическа независимост принуждава много жени да остават в насилствена връзка.* Анулирането на техните семейни отговорности от мъжете е форма на насилие и принуда. Тези форми на насилие поставят здравето на жените под риск и намаляват способността им да участват в семейния и обществения живот на основата на равенство».

По-нататък се отбелязва в Обща препоръка № 21 на Комитета CEDAW: „Макар повечето страни да докладват, че националните конституции и закони са в съответствие с Конвенцията, то *обичаите, традицията и неизпълнението на тези закони нарушават на практика Конвенцията. Правото на жената да избере съпруг и да встъпи свободно в брак е от основно значение за нейния живот и за нейното достойнство и равенство като човешко същество.* Прегледът на докладите на държавите-страни по Конвенцията разкрива, че има държави, които *въз основа на обичаи, религиозни убеждения или етнически произход на определени групи хора позволяват принудителни или повторни бракове.* Други държави позволяват бракът на една жена да бъде уреден срещу заплащане или повишение, а в други бедността на жените ги принуждава да сключват брак с чужди граждани за финансова сигурност. Отговорностите, които жените трябва да носят и да отглеждат децата, засягат правото им *на достъп до образование, заетост и други дейности, свързани с личното им развитие.* Те освен това налагат несправедлив товар върху жените. Броят и интервала между ражданията на децата им имат

аналогично въздействие върху живота на жените и освен това засягат физическото им и психическо здраве, а така също това на децата им“.

Съображение 30 от Директива 2011/95/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 13 декември 2011 година относно стандарти за определянето на граждани на трети държави или лица без гражданство като лица, на които е предоставена международна закрила, за единния статут на бежанците или на лицата, които отговарят на условията за субсидиарна закрила, както и за съдържанието на предоставената закрила, ОВ L 337, 20.12.2011 г. (Директива 2011/95 или Квалификационна директива) налага съобразен с пола подход към международната закрила. Проблемите, свързани с пола на молителя, следва да се съобразят за целите на определянето на дадена социална група по смисъла на чл.10, пар.1, б. «г» от Директива 2011/95/ЕС, който формулира социалната група и поставя изискванията на легалното определение в условия на кумулативност. Показателен, че полът следва да бъде съобразен при този мотив за преследване, е текстът на същата разпоредба, според който аспектите, свързани с пола, включително и половата идентичност, се отчитат надлежно за определянето на принадлежността към дадена социална група или установяването на характерна черта на такава група.

По-нататък, съюзният акт дефинира, че определени действия на преследване също може да се свързани с пола на молителя (чл.9, пар.2, б. «а» и б. «е» от Директива 2011/95/ЕС). Подобни действия, свързани с насилие, основано на пола, могат да представляват действията на преследване, които, съобразно индивидуалното положение на жертвата, са достатъчно сериозни по своето естество или по повтаряемия си характер, че представляват тежко нарушение на основните права на човека или съвкупност от различни мерки, включително нарушения на правата на човека по смисъла на чл.9, пар.1 от Директива 2011/95 и чл.8, ал.4 от ЗУБ, респ. са основание за предоставяне на статут на бежанец. По този начин основаното на пола насилие, без да изисква изрична дефиниция, е включено сред мотивите на преследване както по смисъла на член 1(A)(2) от Конвенцията от 1951 г., така и на чл. 10 от Директива 2011/95/ЕС.

Съгласно Насоките на ВКБООН за принадлежност към конкретна социална група – 2002: „Няма „изчерпателен списък“ на това кои групи могат да съставляват „определена социална група“ по смисъла на член 1А (2). Конвенцията не включва конкретен списък на социалните групи, нито историята на ратифициране отразява гледна точка, че има набор от идентифицирани групи, които могат да се класират на това основание. По-скоро терминът членство в определена социална група трябва да се чете *по еволюционен начин*, отворен за разнообразния и променящ се характер на групите в различни общества и променящите се международни норми за правата на човека“.

При съобразяване с визираната правна уредба на международното хуманитарно право и на правото на ЕС, за решаващия състав на АССГ е във съмнение, че твърденията на кандидат за международна закрила за преживяно насилие, основано на пола, следва да намерят съобразен с пола подход, респ. подлежат на преценка съобразно приложимите правни норми на чл.9, пар.2, б. „а“ и б. „е“, чл.9, пар.3 и чл.10, пар.1, б. „г“ от Квалификационната директива, при съобразяване с тълкуването, дадено в Решение на СЕС от 16 януари 2024 г. по дело С-621/21, а именно - Член 10, параграф 1, буква г) от Директива 2011/95/ЕС трябва да се тълкува в смисъл, че в зависимост от условията, преобладаващи в държавата на произход, за принадлежащи към „определена социална група“ като „мотив за преследване“, който може да доведе до признаването на статут на

бежанец, могат да се считат както жените от тази държава в своята цялост, така и по-ограничени групи жени, които споделят допълнителна обща характеристика.

Решаващият състав на АССГ не застъпва становище, че молбите за закрила на лица с твърдения за преживяно насилие, основано на пола, имат изцяло личен характер и не попадат в приложното поле на чл.8, ал.1 и чл.9, ал.1 от ЗУБ. Подкрепа на мнението си намира в: Ръководство на EASO (сега E. U. A. for Asylum EUAA) - Принадлежност към определена социална група, март 2020 г.; Практическо ръководство на EASO: Условия за предоставяне на международна закрила, 2018 г., както и в многократно цитираните Насоки за международна защита на ВКБООН: Преследване, свързано с пола, в контекста на член 1А, параграф 2 от Конвенцията от 1951 г. и / или нейния протокол от 1967 г. относно статута на бежанец, 07 май 2002 г., Насоки на ВКБООН за принадлежност към конкретна социална група – 2002, Насоки на ВКБООН: Сексуално и основано на пола насилие срещу бежанци, завърнали се лица и вътрешно разселени лица, Насоки за превенция и реагиране, Май 2003 г., Наръчник на ВКБООН за закрила на жените и момичетата – 2008, както и в отговора на СЕС в Решение от 16 януари 2024 г. по дело C-621/21.

Съдът на Европейския съюз (СЕС) последователно напомня, че Женевската конвенция и Протоколът представляват крайъгълен камък на международноправния режим за закрила на бежанците. В т.38 от решение по дело C-621/21 е потвърдено, че с оглед на ролята, която Женевската конвенция възлага на Върховния комисариат за бежанците на Организацията на обединените нации (ВКБООН), изготвяните от него документи са от особено значение.

В точка 30 от Насоките на ВКБООН относно международната закрила №1 се уточнява, че „полът може с пълно право да попада в рамките на категорията на социалната група, тъй като жените са ярък пример за социална подгрупа, дефинирана посредством вродени и неизменни характеристики, и често се третират по различен начин от мъжете. Техните характеристики също ги определят като група в обществото, като това ги излага на различно третиране и стандарти в някои страни“ (т.42 от мотивите на Решение по дело C-621/21).

Освен това посоченият член 10, параграф 1, буква г) уточнява във втора алинея, наред с другото, че „аспектите, свързани с пола, включително и половата идентичност, се отчитат надлежно за определянето на принадлежност към дадена социална група или установяването на характерна черта на такава група“. Тази разпоредба трябва да се разглежда в светлината на съображение 30 от Директива 2011/95, съгласно което половата идентичност може да бъде свързана с определени правни традиции или обичаи, водещи например до генитално осакатяване, насилствена стерилизация или принудителни аборти (т.41 от мотивите на Решение по дело C-621/21).

Обстоятелството, че дадено лице е от женски пол, представлява вродена характеристика и поради това е *достатъчно*, за да е изпълнено посоченото условие на чл.10, пар.1, б. „г“ от Директива 2011/95 (т.49 от цитираното решение на СЕС). Това не изключва възможността жените, които споделят обща допълнителна черта, като например друга вродена характеристика или обща история, която не подлежи на изменение, като особено семейно положение, или споделят характеристика или вярване, до такава степен съществени за идентичността или съзнанието, че не би следвало от тези жени да се изисква да се откажат от тях, също да принадлежат към „определена социална група“ по смисъла на член 10, параграф 1, буква г) от Директива 2011/95 (т.50).

Що се отнася до второто условие за идентифициране на „определена социална група“, свързано със „собствената идентичност“ на групата в държавата на произход, следва да се отбележи, че жените може да се разглеждат различно от заобикалящото ги общество и да им бъде призната собствена идентичност в това общество въз основа *по-специално на социални, морални или правни норми, които се прилагат в държавата им на произход* (т.52).

Принадлежността към определена социална група трябва да бъде установена независимо от действията на преследване по смисъла на член 9 от посочената директива, на които могат да бъдат жертва членовете на тази група в държавата на произход (т.55).

Това не променя факта, че дискриминацията или преследването на лица, които споделят обща характеристика, може да бъде релевантен фактор в случаите, когато, за да се провери дали е изпълнено второто условие за идентифициране на социална група по член 10, параграф 1, буква г) от Директива 2011/95, следва да се прецени дали разглежданата група се явява различна с оглед на социалните, моралните или правните норми в разглежданата държава на произход (т.56).

В обобщение, жените в своята цялост може да се разглеждат като принадлежащи към „определена социална група“ по смисъла на член 10, параграф 1, буква г) от Директива 2011/95, *когато е установено, че поради своя пол те са изложени на физическо или психическо насилие, в това число сексуално и домашно насилие, в държавата им на произход* (т.57). Във връзка с насилието, основано на пола, Съдът в Л. предоставя конкретни примери за собствена идентичност на групата в т.51-53 и т.58 от решение по дело С-621/21.

Нещо повече, в т.44-48 от същото решение Съдът указва, че член 10, параграф 1, буква г) от Директива 2011/95 трябва да се тълкува както в съответствие с CEDAW съобразно чл.78, пар.1 от ДФЕС, така и в съответствие с Истанбулската конвенция, която попада в приложното поле на чл.78, пар.2 от ДФЕС и считано от 01.10.2023 г. е обвързваща за Съюза и е част от съответните договори, посочени в чл.78, пар.1 от ДФЕС (т.46).

В това отношение следва да се отбележи, от една страна, че съгласно член 60, параграф 1 от Истанбулската конвенция насилието над жени, основано на пола, трябва да бъде признато като форма на преследване по смисъла на член 1, раздел А, параграф 2 от Женевската конвенция. От друга страна, член 60, параграф 2 от същата конвенция задължава страните да осигуряват тълкуване, отчитащо особеностите на пола, на всяко от основанията за преследване, предвидени с Женевската конвенция, а когато бъде установено, че преследването, от което се опасява лицето, е на едно или повече от тези основания, на кандидатите за убежище следва да се признава статут на бежанец (т.48).

Подобно, съобразено с правото на ЕС, тълкуване и преценка не са направени в оспореното Решение № 243 от 11.02.2026 г. на председателя на ДАБ. При преценката на молба за международна закрила, която се основава на принадлежност към определена социална група, съответната държава членка трябва да провери дали лицето, което изтъква този мотив за преследване има „основателни опасения“ от преследване по смисъла на член 2, буква г) от Директива 2011/95 в държавата си на произход поради тази принадлежност (т.59 от Решение на СЕС по дело С-621/21).

В това отношение съгласно член 4, параграф 3 от Квалификационната директива оценяването на основателността на опасенията на молителя от преследване трябва да е индивидуално и да се извършва за всеки отделен случай бдително и предпазливо въз

основа единствено на конкретна оценка на фактите и обстоятелствата в съответствие с правилата, закрепени не само в параграф 3, но и в параграф 4 от този член (т.60 от Решение на СЕС по дело C-621/21).

В обжалваното решение липсва обсъждане на релевантна информация за държавата на произход на молителката, конкретно относно: състоянието на действащото законодателство относно правното положение на жените и *неговото прилагане, действителното* правно положение на жените, действащите социални норми и обичаи в съответния регион или етнос в държавата, и последиците от неспазването им, разпространението на вредни традиционни практики, честотата и вида на сигнализираното насилие срещу жени, предоставената им закрила, наказанията, налагани на извършителите на такова насилие, и опасностите, на които може да бъде изложена дадена жена в случай на връщане в държавата ѝ на произход след подаването на подобна молба (т.61 от Решение на СЕС по дело C-621/21). Изложените от стр.4 до стр.7 от обжалваното Решение № 243 от 1.02.2026 г. мотиви касаят общата политическа и икономическа обстановка в И. с оглед приложението на ч.9, ал.1, т.3 от ЗУБ, но не и информация, относима към индивидуалните твърдения на кандидатката, свързани с насилие, основано на пола. Това са следните елементи от бежанската история на И. И., изнесени в интервю от 05.12.2025 г.: „мащехата ѝ искала да я ожени за „един възрастен човек“ и това решение било взето против волята ѝ... в И. е учила до седми клас, но втората съпруга на баща ѝ не ѝ позволила да продължи да учи.... втората съпруга на баща ѝ я биела, когато искала да ходи на училище.... мащехата ѝ искала да работи къщи и в магазин за дрехи мащехата ѝ искала да се махне от къщата и да вземе пари от мъжа, на когото я давала мащехата я насилвала физически“, но не пожелала да разкаже всичко, освен, че е била насилвана.... не е подавала жалба в полицията, защото и те не можели да ѝ помогнат“.

Релевантна информация относно държавата на произход на кандидата по смисъла на чл.4, пар.3, б. „а“ от Директива 2011/95/ЕС се открива в следните официални източници:

I. Годишен доклад за състоянието на правата на човека през 2025 г., Световен доклад 2026 относно И., публикуван на 4 февруари 2026 г. с автор Н. R. Watch (HRW): През 2025 г. И. запази крехката стабилност, на която се радваше през последните години, въпреки регионалните сътресения. На 11 ноември в И. се проведе парламентарни избори. Въпреки това, влошаващите се държавни услуги, влошаването на околната среда, продължаващите репресии и ограниченията на гражданското пространство, както и приемането на драконовски закони, намаляващи правата, останаха ключови области на безпокойство. През януари И. претърпя цялостен преглед на правата на човека в Съвета на ООН по правата на човека. Държавите членки критикуваха И. за използването на смъртното наказание след несправедливи съдебни процеси, ограниченията на свободата на изразяване и събрания, както и безнаказаността за сериозни злоупотреби от страна на свързани с държавата въоръжени групировки и сили за сигурност. Ключовите препоръки включваха налагане на мораториум върху екзекуциите, реформиране или отмяна на дискриминационни закони, *приемане на защита от домашно насилие*, гарантиране на свободата на изразяване и мирните протести, укрепване на независимостта на Върховния комисар на И. по правата на човека, ратифициране на оставащи договори и гарантиране на равен достъп до услуги и права за разселените лица и жителите на Кюрдистанския регион.

Спорадичното насилие и сблъсъци между въоръжени групировки и федералните сили

през цялата година изложиха на риск живота на гражданите и подчертаха неспособността на държавата да наложи власт над тези групи.

Права на жените и момичетата

Жените и момичетата в И. продължиха да се борят срещу патриархалните норми, залегнали в правната система на страната. Наказателният кодекс на И. позволява безнаказаност за мъжко насилие срещу жени и момичета, включително разпореда, които позволяват на съпруга да наказва жена си, на родителите да дисциплинират децата си, и смекчава присъдите за насилствени действия, включително убийство по така наречените „почтени мотиви“. Наказателният кодекс също така позволява на извършителите на изнасилване или сексуално посегателство да избегнат наказателно преследване или присъдите им да бъдат отменени, ако се оженят за жертвата си.

На 17 февруари влезе в сила *изменение на Закона за личния статус на И.* Изменението позволява на двойките, сключващи брачен договор, да избират дали Законът за личния статус от 1959 г. или Кодексът за личния статус (Мудавана), разработен от шиитската школа по ислямско право „Д.“, да уреждат техния брак, развод, настойничество и грижи за децата, както и наследяването. Като ефективно установява отделни правни режими с различни права, предоставени на различните секти, *изменението подкопава правото на правно равенство за всички иракчани*, установено в член 14 от Конституцията и международното право в областта на правата на човека.

На 27 август парламентът прие Кодекса за личния статус на Д. без обсъждане или дебат. Кодексът включва множество разпореда, които отменят трудно извоюваните права на жените. Например, Кодексът:

-Позволява на съпруга да промени брачния си договор, така че да се урежда от Кодекса, вместо от Закона за личния статус, без съгласието или знанието на съпругата му.

-Позволява на съпруга да се разведе със съпругата си, без да я информира или да получи нейното съгласие.

-Автоматично прехвърля отговорността и грижите за децата на бащата след седемгодишна възраст, независимо от най-добрите интереси на детето.

-Позволява на съпругата да уговори в брачния договор, че никаква полигамия или развод не може да се осъществи без нейно съгласие, но ако съпругът наруши тези задължения, бракът или разводът остава валиден, въпреки че той ще се счита за „грешен“.

През 2025 г. иракският парламент за пореден път *не успя* да приеме дългоочаквания *закон срещу домашното насилие*. Този закон е в застой повече от десетилетие, въпреки упоритата подкрепа от страна на групи на гражданското общество и организации за правата на жените. *Жертвите на насилие, основано на пола, имаха ограничен достъп до подслон или правосъдие*. Въпреки че във федерален И. имаше малък брой подземни убежища за жени, управлявани от местни неправителствени организации, те се сблъскаха с редовна критика и липса на подкрепа, а през годините бяха атакувани от семейства и обиски от властите.

Заплати и обществени услуги в Кюрдистанския регион

През май 2025 г. Регионалното правителство на К. (КРП) не успя да изплати заплатите в публичния сектор, след като федералното правителство в Б. задържа средства. От 2014 г. насам Б. периодично задържа дела на Е. от федералния бюджет, използвайки плащанията като лост, за да наложи отстъпки в преговорите за приходите от петрол.

Към 15 септември заплатите за май и юни бяха изплатени със закъснение, а заплатите за юли и август все още не бяха изплатени. Задържането на заплатите в публичния

сектор от страна на Б. е повлияло пряко на качеството и предоставянето на обществени услуги в Кюрдистанския регион на И. (ИКР), включително здравеопазването и образованието.

Неизплащането на заплатите на служителите в държавните училища от страна на ИКР също е застрашило правото на учениците на образование. В знак на протест срещу неизплащането на заплати, учителите и училищните администратори често стачкуват, оставяйки учениците извън класната стая. Здравните работници също често стачкуват заради неизплащане на заплати, ограничавайки услугите до спешна помощ. Много лекари, изправени пред нарастващ финансов натиск, се обърнаха към частна практика, намалявайки капацитета на държавните болници и здравни клиники и понижавайки качеството на грижите за пациентите, които не могат да плащат за частни услуги.

II. Доклад за страната (състояние на сигурността; състояние на човешките права и отношение към конкретни лица и групи; хуманитарно и социално-икономическо положение) относно И. - Ф. върху страната, публикуван през октомври 2025 г. с автор EUAA – Агенция на Европейския съюз в областта на убежището (преди: Европейска служба за подкрепа в областта на убежището, EASO) (Автор)

1. Общо описание на ситуацията със сигурността

1.1 Политически развития във Федерален И. и в Кюрдистанския регион на И. (ИКР)

В брифинг през декември 2024 г. пред Съвета за сигурност на ООН, М. ал Х., специален представител на генералния секретар и ръководител на Мисията на ООН за подпомагане на И. (UNAMI), определи И. като „по-сигурен, стабилен и отворен“, отколкото в предишни години. Той подчерта успешното завършване на националното преброяване през ноември 2024 г. и парламентарните избори в ИКР като значителни постижения. В същото време той предупреди, че тези постижения рискуват да бъдат подкопани от постоянна и системна корупция, която продължава да възпрепятства усилията за управление и развитие.²¹

През референтния период И. постигна напредък на национално ниво в разрешаването на политическата патова ситуация. След близо година политическа патова ситуация, иракският парламент избра сунитския депутат М. Ал-М. за свой нов председател в края на октомври 2024 г.²² През февруари 2025 г. влязоха в сила *противоречиви* законодателни промени, включително Закона за реституция на собствеността и измененията в Закона за общата амнистия и Закона за личния статус. Последният предизвика значителни критики от неправителствени организации и иракското гражданско общество, включително Н. R. Watch, която подчерта, че измененията застрашават правата и защитата на жените и момичетата.²³

1.1.2. Отношения между Б. и Е.: През референтния период отношенията между федералното правителство в Б. и Регионалното правителство на К. (КРП) в Е. останаха обтегнати, обусловени от трайни политически, териториални и финансови спорове.³⁶ Дългогодишен източник на спорове е разпределението на средствата от федералния бюджет и управлението на приходите от петрол.³⁷ След спирането на износа на петрол през тръбопровода К. до пристанището Д. в Турция през 2023 г. финансовото напрежение се засили. Оттогава Е. получава само частични бюджетни трансфери под формата на месечни аванси, а не пълното плащане.³⁸ Това доведе до продължителни забавяния на заплатите и спиране на плащанията на държавни служители в Кюрдистанския регион, включително пълно спиране на плащанията през май 2025 г.³⁹ Иракският министър на финансите Т. Сами оправда спирането, като заяви, че КРП е

превишило бюджетното си разпределение и не е превело договорените приходи от петрол и други продукти във федералната хазна.⁴⁰

1.3 Въздействие на ситуацията със сигурността върху цивилното население на национално ниво

Както е описано в раздел 1.20, ситуацията със сигурността в И. се характеризира с различни конфликти и източници на напрежение. Следователно, различните райони на страната имат специфична динамика, тенденции и модели на сигурност. По-подробна информация за ситуацията със сигурността в различните губернатории може да бъде намерена в раздел 1.4 „Ситуацията със сигурността и въздействието на конфликта върху цивилното население по губернатории“.

1.4.8 Регион К. в И. (Е., Д., С.):

През май 2025 г. ПКК обяви, че ще се разпусне и ще прекрати въоръжената си борба, след което 30 бойци на ПКК унищожиха оръжията си в символично събитие в [населено място] през юли.⁴²¹ Към юли 2025 г. се смяташе, че в планините К. в Иракска ислямска република (К.) има приблизително 2000 до 5000 бойци на ПКК.⁴²² През целия референтен период са докладвани турски операции срещу ПКК,⁴²³ включително въздушни удари и обстрели,⁴²⁴ които продължиха и след обявяването на ПКК.⁴²⁵ Според екипите за миротворци в общността,⁴²⁶ към юни 2025 г. турските военни атаки в Иракския ислямски К. остават постоянни, но все по-концентрирани в област А. в *губернаторство Д.* Междувременно ПКК е извършила няколко атаки с дронове срещу турски военни бази, които според нея са актове на самозащита⁴²⁷ (вижте раздел 1.2 Преглед на последните развития в областта на сигурността). Турската забрана за полети до и от С., първоначално наложена на 3 април 2023 г. за три месеца, оттогава е удължена, като последно това е направено за пети път през юли 2025 г. за допълнителни три месеца, до 6 октомври 2025 г.⁴²⁸

От средата на юни 2025 г. Иракският ислямски републикански окръг (К., ИКР) беше подложен на серия от атаки с дронове⁴²⁹, насочени към военни обекти⁴³⁰, летище Ербил⁴³¹ и нефтени инсталации.⁴³² Някоя група не пое отговорност за ударите с дронове⁴³³ и въпреки че ИКР обвини проиранските милиции, че стоят зад атаките, към края на юли 2025 г. официално не бяха идентифицирани извършители.⁴³⁴ Един дрон удари лагера за вътрешно разселени лица Д. близо до [населено място], причинявайки материални щети.⁴³⁵

Инциденти, свързани със сигурността (брой и вид на инцидентите, свързани със сигурността)

През референтния период (1 август 2024 г. – 1 август 2025 г.) ACLED регистрира 4 073 инцидента, свързани със сигурността, в Иракски К., от които 476 са кодирани като битки, 3 575 като експлозии/дистанционно насилие и 22 като инциденти със сигурността срещу цивилни. От общия брой инциденти, свързани със сигурността, 2 917 са регистрирани в Д., повечето от тях в област А. (Ал-А.) (2 871), 1 050 в Е. и 106 в С..⁴³⁶ Високото ниво на инциденти в Д. се дължи на продължаващата военна операция на турските военни срещу ПКК, която имаше за цел да прогони ПКК от районите, граничещи с Турция. Броят на турските военни удари обаче намалва значително след церемонията по разоръжаване, проведена от членове на ПКК през юли 2025 г.⁴³⁷

Цивилни жертви

Според данни на UNAMI, С. (включително Х.) е регистрирала най-голям брой цивилни жертви в Иракския ислямски републикански регион с 9 жертви (включително 7 смъртни

случая). UNAMI е регистрирала 6 цивилни жертви в провинция Е. (включително 4 убити) и 6 цивилни жертви в Д. (включително 3 убити).⁴⁴¹ UCDP е регистрирала 15 цивилни смъртни случая в Иракския ислямски републикански регион (3 в Д., 4 в Е., 8 в С.).⁴⁴²

2. Права на човека и третиране на специфични профили

2.1. Общо състояние на правата на човека

През референтния период в страната продължиха да съществуват сериозни предизвикателства, свързани с правата на човека. Властите не успяха да подведат под отговорност извършителите на тежки престъпления,⁴⁵⁴ ограничиха гражданското пространство⁴⁵⁵ и поддържаха дискриминационни законови разпоредби, засягащи жените⁴⁵⁶ и децата.⁴⁵⁷ Извършителите на насилие срещу жени⁴⁵⁸ до голяма степен действаха безнаказано, докато правната защита и услугите за подкрепа останаха ограничени.⁴⁵⁹

2.2 Последно законодателство, засягащо гражданските и човешките права: Законодателен пакет от януари 2025 г.

На 21 януари 2025 г. иракският парламент прие три спорни закона в един законодателен пакет, резултат от политически преговори между различни парламентарни блокове,⁴⁷⁸ като всеки закон е подкрепен от различни религиозни и етнически групи.⁴⁷⁹

2.2.1. Изменение на Закона за личния статус

През август 2024 г. иракският парламент прочете законопроект, предлагащ промени в Закона за личния статус,⁴⁸⁰ основната правна рамка, регулираща семейните въпроси в И.⁴⁸¹ Подкрепени от Шиитската координационна рамка,⁴⁸² измененията предоставят на сунитските и шиитските религиозни съвети правомощието да разработват свой собствен „кодекс от решения на шериата“ по въпроси, свързани с личния статус,⁴⁸³ със значително въздействие върху правното прилагане на равенството между половете в иракското общество.⁴⁸⁴

*В първоначалната си формулировка, изменението ще позволи на деветгодишни момичета да се женят и ще ограничи правата на жените по отношение на попечителството, наследството и развода,⁴⁹² а издръжката на жените ще бъде обвързана с „насладата“ от брака за съпруга.⁴⁹³ През януари 2025 г. законът беше приет,⁴⁹⁴ давайки на религиозните власти правомощия да решават по семейни въпроси и **ефективно премахвайки забраната за детски бракове, която е в сила от 50-те години на миналия век.**⁴⁹⁵ Нов кодекс за шиитските мюсюлмани, приемащ промените, трябваше да бъде изготвен в рамките на четири месеца.⁴⁹⁶ Въпреки широката подкрепа на шиитските духовници, сунитите бяха предимно против изменението,⁴⁹⁷ с което сунитските религиозни учени отказаха да участват в изготвянето на собствената си мудавана.⁴⁹⁸ Предоставяйки на духовниците правомощия да сключват бракове, законът повдигна опасения на женските организации относно потенциалното легализиране на така наречените бракове за удоволствие.⁴⁹⁹ Изменението „продължава да представлява сериозни рискове за правата на иракските жени и момичета“, особено по отношение на временните и нерегистрирани бракове, регулирането на полигамията и издръжката. Това също така подкопава равенството между половете, като дава предимство на личния статутен код на съпруга пред този на съпругата в случаи на несъгласие по семейни въпроси.⁵⁰⁵ Освен това се смята, че *браковете на непълнолетни момичета вероятно ще продължат неофициално* или ще бъдат регистрирани след достигане на законовата възраст.⁵⁰⁶*

2.3 Етнически и религиозни малцинства

За информацията относно етно-религиозните малцинства в И. вижте EUAA Country F., май 2024 г., раздел 1.2. Етнически и религиозни малцинства. И. е разнообразна страна с редица етнически и религиозни групи, включително араби, кюрди, туркмени, асирийци, язиди и други малцинства. Това разнообразие е социално и културно предимство, но е и източник на политическа конкуренция и междуобщностно напрежение.⁵¹⁹ След падането на С. Х. И. прие сектантска система за споделяне на властта, за да предотврати мащабно насилие, насочена към осигуряване на представителство на всички основни общности. Макар и ефективна в краткосрочен план, тази система засили сектантските идентичности, отслабвайки националното единство.⁵²⁰ Етническите и религиозните идентичности бяха политически инструментализирани, допринасяйки за разделения, насилие, принудително разселване⁵²¹ и намалено социално сближаване.⁵²²

2.6 Ж. и момичета

Съобщава се, че жените в И. са изправени пред множество предизвикателства, включително *насилие, бедност, финансово изключване*⁷⁴⁵ и *обществена стигма*.⁷⁴⁶ Жените също така са изправени пред ограничен достъп до пазара на труда⁷⁴⁷, политическа маргинализация и ограничено представителство в органите за вземане на решения.⁷⁴⁸ *Жените и момичетата продължават да се борят срещу патриархалните норми, залегнали в правната система на И.*⁷⁴⁹ Въпреки продължаващия активизъм от страна на групите на гражданското общество, федерален И. все още не е приел закон против домашното насилие, който е в застой в парламента повече от година,⁷⁵⁰ докато съответен закон е приет в Иракски ислямски К. през 2011 г.⁷⁵¹ Законодателният кодекс, който се прилага и в двете територии, криминализира физическите нападения, *но не споменава домашното насилие*.⁷⁵² *Домашното насилие е във възход и случаите не се докладват достатъчно и не се разследват адекватно*.⁷⁵³

2.6.1 Насилие срещу жени

В доклад от юни 2025 г. К. на ООН по правата на детето (CRC) докладва за вредни практики, засягащи жените и момичетата в И., включително генитално осакатяване на жени (FGM), временни бракове (mut'ah), *принудителни бракове и детски бракове*, извършвани от религиозни лидери, които избягват съществуващите законови ограничения.⁷⁵⁴ Политически документ, фокусиран върху KRI, установи, че *насилието срещу жени може да приеме много форми*, включително това, което той описва като „патриархално тройка на потисничеството“: FGM, принудителни бракове, както и насилие, основано на честта, и убийства, за които се смята, че действат взаимосвързано, особено в KRI.⁷⁵⁵ Брачното изнасилване не е криминализирано.⁷⁵⁶ Извършителите на сексуални посегателства могат да избегнат наказание, като се оженят за жертвите си.⁷⁵⁷ Според доклад на Комисията за правата на детето, публикуван през юли 2025 г., *насилието, основано на пола (НП), остава широко разпространено в Ирак*⁷⁵⁸ и е във възход.⁷⁵⁹ Високото разпространение се дължи отчасти на преобладаващите културни норми, икономическата зависимост на жените от мъжете и липсата на правна защита.⁷⁶⁰ Случаите на НП са допълнително изострени от конфликти и нестабилност.⁷⁶¹

Подробна статистика за разпространението на насилието срещу жени не е налична поради недостатъчно докладване⁷⁶² и стигма, свързана с риска от увреждане на „семейната чест“, ако случаите бъдат оповестени публично.⁷⁶³ Освен това насилието

срещу жени се е увеличило в онлайн пространството.⁷⁶⁴

Що се отнася до FGM (Обрязване/осакатяване на женски гениталии), макар че федерален И. няма законодателство, което изрично да забранява FGM, то е незаконно от 2011 г. в Иракски К.,⁷⁷² след приемането на Закона за борба с домашното насилие в Кюрдистанския регион в И.. WADI⁷⁷⁶ посочва, че въпреки регистрирания спад в практиката на FGM в И., в Е. то продължава да се „тихо практикува“.⁷⁷⁷

Достъпът на жените до правосъдие е повлиян от патриархалното тълкуване на ислямското право, мястото на пребиваване, етническата принадлежност и социалния статус.⁷⁸⁴ Много нарушения не се докладват⁷⁸⁵ и вместо това се разрешават чрез традиционни племенни механизми.⁷⁸⁶

Домашно насилие

Въпреки конституционната забрана за насилие, член 41 от иракския Наказателен кодекс позволява на съпруга да използва физическо насилие срещу съпругата си⁷⁸⁷ съгласно концепцията за та'диб ал-зауджа („опитомяване на съпругата“), като допуска такова наказание⁷⁸⁸ „в определени граници, предписани от закона или обичая“.⁷⁸⁹ Наказателният кодекс предвижда смекчени присъди, ако престъпленията са извършени по „почтени подбуди“.⁷⁹⁰

Около 75% от жените в И. са обект на домашно насилие,⁷⁹¹ което остава „критичен проблем“, засягащ непропорционално жени без официално образование, по-млади жени, жени, живеещи в селски райони, жени с увреждания,⁷⁹² и разселени жени и **момичета**.⁷⁹³ Въпреки че е постигнат известен напредък,⁷⁹⁴ особено в „политически реформи и кампании за повишаване на осведомеността“, усилията за подобряване на положението на жените в И. са възпрепятствани от дълбоко вкоренени норми и системни бариери,⁷⁹⁵ включително комбинация от традиционни и религиозни влияния от друга страна.⁷⁹⁶ **В Иракския К. жените продължават да изпитват повишени⁷⁹⁷ нива на основано на пола насилие от 2014 г. насам, особено под формата на домашно насилие, сексуално насилие и насилие, основано на честта.**⁷⁹⁸ През ноември 2024 г. властите в Иракския К. обявиха, че извършителите на убийства на жени няма да бъдат включени в никакви общи амнистии.⁷⁹⁹ К. е съобщил за 25 000 случая на домашно насилие в И. през 2024 г.⁸⁰⁰ През 2024 г. 48 случая на убити жени са документирани в Иракския републикански регион, докато между януари и май 2025 г. са регистрирани 14 такива случая.⁸⁰¹ Прилагането на Закон № 8 от 2011 г. за борба с домашното насилие в Иракския републикански регион е възпрепятствано от липсата на ресурси.⁸⁰²

Насилие, основано на „честта:

Смята се, че до 70% от съобщените самоубийства са убийства на честта, които не са разследвани като такива поради племенното влияние.⁸⁰⁹ През септември 2024 г. смъртта на две тийнейджърки е съобщена като самоубийства, по-късно е установено, че са убийства за „заличаване на срама“.⁸¹⁰ Х. Бобсейн отбелязва, че убийствата на честта „са разрешени от иракския наказателен закон и няма голям интерес за оспорване на тези норми“.⁸¹¹ Съобщава се, че няма държавни механизми за защита срещу убийства на честта, въпреки че някои неправителствени организации са предоставили временна, спешна подкрепа за защита на някои лица с повишен риск. Такива програми обаче са се превърнали в мишени поради работата си и някои са прекратили дейността си.⁸¹² В Иракски К. има приюти, управлявани от държавни органи и някои неправителствени организации, *но те често са неадекватни*. Няма съобщения за официални приюти във федерален И.⁸¹³ Според бивш говорител на Върховния комисар на И. за правата на

човека, най-малко 150 жени и момичета биват убивани в И. при убийства на честта годишно.⁸¹⁴ През януари 2025 г. 26-годишна жена, свързана със силите Пешмерга, е била убита от брат си поради „социален проблем“.⁸¹⁵ През февруари 2025 г. кюрдска жена е била убита от съпруга си в Е. поради „социален спор“.

Принудителен и нерегистриран брак:

Нерегистрираните бракове, наричани още временни⁸¹⁹ или бракове за удоволствие (Nikah Mut'ah)⁸²⁰, продължават да се практикуват,⁸²¹ въпреки че не са предвидени от закона.⁸²² Съобщава се, че временните споразумения се използват широко за сексуална експлоатация, проституция⁸²³ трафик на хора⁸²⁴ и като начин за заобикаляне на законовите ограничения върху детските бракове,⁸²⁵ принудителните бракове и полигамията, както и за избягване на плащането на издръжка за съпруг/а в случай на развод.⁸²⁶ *N. R. Watch описва въздействието на нерегистрираните/временните бракове върху правата на жените като значително.* Поради липса на гражданско състояние, жените в нерегистрирани бракове не могат да раждат в държавни болници и нямат право на социални помощи, предоставяни на вдовици, изоставени съпруги и разведени жени.⁸²⁷ От друга страна, кръвните бракове се увеличават в И. поради сектантско и етническо напрежение. Полигамията се увеличава с напредване на възрастта на жените, достигайки три пъти по-висок процент във възрастовата група 45+.

2.7. Деца

През юни 2023 г. в иракския парламент беше внесен проект на закон за закрила на детето. Законопроектът имаше за цел да защити основните права на децата и разглеждаше въпроси като детски труд и малтретиране и експлоатация на деца.⁸⁴¹ Според доклад на Комитета по правата на детето (CRC), публикуван през юли 2025 г., законопроектите, целящи защита на правата на децата, все още не са приети нито във федерален И., нито в Иракски К.⁸⁴² Наказателният кодекс позволява „дисциплинирането от страна на родители и учители на деца под тяхна власт в рамките на определени граници, предписани от закона или от обичая“.⁸⁴³ CRC съобщи за високата разпространеност на деца, жертви на сексуална експлоатация, особено момичета, и стигматизацията на жертвите, включително в съдилищата.⁸⁴⁴

Сексуалното насилие, сексуалният тормоз, сексуалната експлоатация, включително за проституция и порнография, и трафикът на деца са забранени съгласно разпоредбите на Наказателния кодекс.⁸⁴⁸

Насилието срещу деца е „силно разпространено“ в И..⁸⁴⁹ През 2024 г. ООН потвърди 58 тежки нарушения срещу 50 деца в контекста на въоръжен конфликт в И.,⁸⁵⁰ в сравнение с 47 нарушения през 2023 г.⁸⁵¹ Проучване на У. установи, че около 89% от децата са били обект на „насилствена дисциплина“, от които почти 31% са били подложени на „тежко физическо наказание“.⁸⁵² ***Случаите на насилие срещу деца не се докладват правилно поради страх от племенни репресии и липса на правна защита.***⁸⁵³

2.7.4. Детски труд

Минималната възраст за трудоспособност както във Федерален И., така и в Иракския ислямски републикански конгрес (К.) е 15 години. Съгласно трудовото законодателство, детският труд в И. е незаконен за деца под 15-годишна възраст⁸⁸³ – с изключение в ИРК за работещите в семейно предприятие – и се наказва с лишаване от свобода до шест месеца и глоба от един милион иракски динара [около 652 евро]. Случаите на детски труд ще бъдат разследвани от Министерството на труда.⁸⁸⁴ Докато се смята, че около

5% от иракските деца са ангажирани с труд,⁸⁸⁵ според Kurdistan²⁴, позовавайки се на проучване, проведено от I. A.,⁸⁸⁶ около 13% от децата „са ангажирани с труд, считан за опасен или експлоататорски“.⁸⁸⁷

Причините, поради които феноменът продължава, включват бедност, липса на документи,⁸⁸⁸ безработица, разселване и слаби институционални мерки срещу практиката.⁸⁸⁹ Съобщава се, че деца са работили в секторите на услугите, селското стопанство и промишлеността⁸⁹⁰ или са събирали рециклируеми материали по улиците.⁸⁹¹ След като властите регистрираха 600 случая на детски труд в Б. през 2024 г., през януари 2025 г. бяха сформирани десет нови комитета за наблюдение на проблема.⁸⁹² Съобщава се, че властите са разработили план за справяне с детския труд, който включва „предлагане на заплати или заеми за социална закрила на засегнатите семейства“.⁸⁹³ През април 2025 г. правителството предприе мерки, насочени към реинтегриране на работещите деца в училищния живот.⁸⁹⁴

2.7.5. Детски бракове

Законът за личния статус на И. определя минималната законова възраст за брак на 18 години, с възможност за понижаване до 15 години (16 в Иракски ислямски републикански К.)⁸⁹⁵ при определени обстоятелства и с одобрението на съдия⁸⁹⁶ за всички, независимо от тяхната религия.⁸⁹⁷ Според правната практика на джаафаритите, следвана от много шиитски мюсюлмани в И., момчетата могат да се женят от деветгодишна възраст, а момчетата от 15.⁸⁹⁸ *Изменението на Закона за личния статус от януари 2025 г. се опасява, че ще увеличи допълнително процента на детските бракове.*⁸⁹⁹ Окончателната версия на кодексите за личен статус е необходимо да спазва възрастовите ограничения, посочени в първоначалния Закон за личния статус от 1959 г.⁹⁰⁰ Смята се обаче, че *се очаква браковете на непълнолетните момчета да продължат неформално или да бъдат регистрирани при достигане на законовата възраст.*⁹⁰¹ (В. също раздел 2.2) В Иракски ислямски К. детските бракове са законово признати като форма на домашно насилие.⁹⁰²

Детските бракове в И. се обуславят от различни фактори като бедност, религия, ниско ниво на образование и понятие за семейна чест; такива бракове не се признават от държавата, което оставя детските булки без законни права в такива съюзи.⁹⁰³ Разпространението на детските бракове в И. непрекъснато нараства от 2003 г. насам,⁹⁰⁴ като „хиляди двойки“ сключват нерегистрирани бракове всяка година, за да заобиколят ограниченията за детски и принудителни бракове, залегнали в Закона за личния статус.⁹⁰⁵ Политици, шиитски духовници и влиятелни лица в социалните медии все по-често се изказват в полза на детските бракове, защитавайки ги като част от културата, „божествено предписани“, докато говоренето против тях се отхвърля като „западна пропаганда“.⁹⁰⁶ При браковете „мут'а“ („за удоволствие“), санкционирани от някои шиитски духовници, но отхвърлени от сунитския ислям, се сключва договор между мъж и жена за определен период и определена сума пари.

През 2022 г. *28% от момчетата са били омъжени преди да навършат 18 години, а 7% преди да навършат 15 години.*⁹⁰⁹ Що се отнася до регионалното разпространение, най-високото е установено в южните губернатории с шиитско мнозинство, достигайки около 40% от браковете в М., Н. и К.⁹¹⁰ В Иракски К. разпространението на принудителните бракове достига **20%**, с по-висока разпространеност в селските райони.⁹¹¹

2.7.7. Достъп до образование

Въпреки че достъпът до образование е безплатен⁹²⁶ и задължителен за шест години

начално образование, обикновено до 12-годишна възраст (и за девет години, обикновено до *15-годишна възраст, в Иракски К.*),⁹²⁷ приблизително два милиона деца не са посещавали училище през 2024 г.⁹²⁸ Екстремните нива на бедност принудиха много семейства да изпращат децата си на работа, вместо да ходят на училище.⁹²⁹ У. е идентифицирал над 200 000 деца, които не посещават училище в И. през 2024 г. Момчетата бяха по-засегнати. Децата, които не посещават училище, са по-уязвими към малтретиране и експлоатация, включително към детски труд.⁹³¹

2.9 Лица, възприемани като нарушаващи моралните и ислямските норми

Престъпления на честта и поведение/действия, възприемани като противоречащи на сексуалността и половите норми. В И. традиционните патриархални норми определят какво се счита за приемливо поведение.⁹⁸⁴ **В И. жените, които не спазват правилата за това какво се счита за приемливо поведение, рискуват да бъдат изключени от обществото и да загубят семейната подкрепа.**⁹⁸⁵

Престъпленията на честта могат да включват физическо насилие, лишаване от свобода, контрол на движението, *лишаване от образование, принудителен брак*, принудително самоубийство и публично опозоряване.⁹⁸⁶ Убийствата на честта са насочени към лица, предимно жени, за които се смята, че са донесли срам или безчестие на семействата си.⁹⁸⁷ Нарушенията на честта обхващат действия, възприемани като противоречащи на сексуалността и половите норми. Разбирането за чест е дълбоко повлияно от племенните обичаи, които играят голяма роля в иракското общество. Повечето жертви са жени и момичета, а в по-малка степен мъже. Някои поведения могат да предизвикат убийство, основано на чест, включително: приятелства или всякаква кореспонденция между жена и мъж, за когото не е омъжена, предбрачни връзки с член от противоположния пол; „непокорно“ поведение към мъжки роднини; **отказ от уреден брак**; еднополови връзки; **брак против волята на семейството**; търсене на развод против волята на семейството или племената; прелюбодеяние; жертва на изнасилване, сексуално посегателство или отвличане; и „срамно“ облекло или поведение, включително в социалните медии. В случай на възприемано нарушение, от мъжки роднини, като брат, баща или съпруг, се очаква да „отмият позора“ на роднината от женски пол или да възстановят честта на репутацията на семейството и племето, **като убият въпросната роднина.**⁹⁸⁸

В. също раздел 2.6 Ж. и момичета. Правната рамка на федерален И. позволява намаляване на присъдите в случаи на убийства на честта, което увековечава идеята, че това са „естествени“ реакции на възприемания семеен срам.⁹⁸⁹ Х. Бобсейн отбеляза, че някои доклади показват, че убийствата на честта не засягат само мюсюлманските и арабските общности, но и язидите, туркмените и други.⁹⁹⁰

3. Хуманитарна и социално-икономическа ситуация

3.1 Преглед на хуманитарната и социално-икономическата ситуация

Според класификацията на Световната банка, И. се счита за страна с горен среден доход,¹⁰⁷⁹ като икономиките с горен среден доход се определят като тези с брутен национален доход (Б.) на глава от населението между 4 496 и 13 935 щатски долара.¹⁰⁸⁰ Страната има едно от най-бързо развиващите се регионални населения,¹⁰⁸¹ тъй като преброяването на населението от 2024 г. регистрира увеличение от 27,9 милиона през 2004 г. до приблизително 45 милиона през 2024 г.¹⁰⁸² Прогнозите за растежа на населението показват, че населението на И. ще достигне 74,5 милиона до 2050 г.¹⁰⁸³ 60% от населението е под 25 години, като 40% са под 15-

годишна възраст.1084

Информацията за страната на произход на кандидатката от официалните източници безпротиворечиво сочи на продължаващ с години проблем с домашното насилие срещу жени и момичета в И., на който официалните власти не могат да противопоставят ефективни мерки, предоставящи защита на жертвите и ефективни наказания за извършителите. Нещо повече, прието е изменение на *Закона за личния статус от януари 2025 г.*, което допълнително увеличава процента на детските бракове. Според официалната информация, след приемането на това изменение се очаква браковете на непълнолетните момичета да продължат неформално или да бъдат регистрирани при достигане на законовата възраст. Официалните данни сочат, че детските бракове в И. се обуславят от различни фактори като бедност, религия, ниско ниво на образование и понятие за семейна чест; такива бракове не се признават от държавата, което оставя детските булки без законни права в такива съюзи. Разпространението на детските бракове в И. непрекъснато нараства от 2003 г. насам. През 2022 г. 28% от момичетата са били омъжени преди да навършат 18 години, а 7% преди да навършат 15 години. В Иракски К. разпространението на принудителните бракове достига **20%**, с по-висока разпространеност в селските райони. Официалните данни относно разпространението на принудителните детски бракове в страната на произход на кандидатката придават достоверност на този елемент от бежанската ѝ история. Той логично се допълва от обективния факт, че се касае за непълнолетно момиче, без подкрепяща среда, а напротив – икономически зависимо от мащеха, която изглежда склонна да се възползва от патриархалните нагласи в общество, което толерира принудителните детски бракове. Кандидатката е последователна в твърденията си, че мащехата ѝ я е насилвала и тя е основната причина за напускане на страната ѝ на произход, тъй като тя не ѝ позволявала да продължи образованието си и искала да я омъжи за по-възрастен мъж срещу възнаграждение. Очевидно се касае за тежки актове на домашно насилие, които са „обичайни в някои общности“, както се посочва в т.78 от заключението на генералния адвокат по дело С-621/21.

В този контекст в своите Насоки за международна закрила № 9: Молби за получаване на статут на бежанец, основани на сексуалната ориентация и/или половата идентичност в контекста на член 1А(2) от Конвенцията от 1951 г. и/или нейния протокол от 1967 г. за статута на бежанците от 23 октомври 2012 г., ВКБООН приема, че „когато неодобрението на семейството или общността се проявява чрез заплахи за тежко физическо насилие, дори за убийство от страна на членовете на семейството или на общността в името на „честта“, то недвусмислено се счита за преследване“ (т. 23).

Цитираната официална информация относно И. включва данни за повишени нива на основано на пола насилие от 2014 г. насам, **особено под формата на домашно насилие, сексуално насилие и насилие, основано на честта**. Кюрдистан²⁴ е съобщил за 25 000 случая на домашно насилие в И. през 2024 г. През 2024 г. 48 случая на убити жени са документирани в Иракския републикански регион К., докато между януари и май 2025 г. са регистрирани 14 такива случая.⁸**Прилагането на Закон № 8 от 2011 г. за борба с домашното насилие в Иракския републикански регион е възпрепятствано от липсата на ресурси.** Съобщава се, че няма държавни механизми за защита срещу убийства на честта, въпреки че някои неправителствени организации са предоставили временна, спешна подкрепа за защита на някои лица с повишен риск. В Иракски К. има приюти, управлявани от държавни органи и някои

неправителствени организации, *но те често са неадекватни.*

Докато убийствата привличат най-голямо обществено внимание от всички случаи на домашно насилие, важно е също така да се насочи вниманието към *много и широко разнообразни форми на домашно насилие, пред които са изправени жените, често в продължение на много години. Голяма част от тези случаи остават скрити.* Все още съществуват огромни пречки пред достъпа на жените до механизми за подаване на жалби, **особено когато нямат семейна подкрепа или перспектива за икономическа независимост.** Последното обстоятелство решаващият състав на АССГ намира за пряко относимо към възможността за защита по смисъла на чл.7, пар.2 от Директива 2011/95 – закрилата трябва да е ефективна, да няма временен характер чрез функционирането на ефективна правораздавателна система и молителят има достъп до тази закрила. В конкретния случай с И. И. се установява, че същата няма семейна подкрепа - рождените ѝ баща и баба са починали, а тя е останала при мащехата си, която посочва като основна причина да напусне страната си на произход, тъй като била заплашена от принудителен брак и обществена стигма в случай на избягването му. Съдът приема, че непълнолетната непридружена кандидатка няма нито икономическа независимост, нито подкрепата от подкрепяща общност в страната си на произход. Житейски нелогично е очакването на административния орган грижата за детето да се поеме от брата на починалия баща, за когото И. И. споделя, че я подкрепя, но има семейство и малки деца.

Очевидно се касае за традиционни нагласи, които са толкова дълбоко вкоренени в местното общество, че то изключва възможност за всякакво отклонение от тях (принудителни, детски бракове, улеснени от изменението на Закона за личния статус от м. януари 2025 г.), но и евентуалното отклонение от тези норми е толкова тежко, че се наказва със смърт (цитираната информация за насилие, основано на „честта“). Касае се за релевантни към основанието по чл.10, пар.1, б. „г“ от Директива 2011/95/ЕС факти по смисъла на тълкуването, дадено в т.51 от решението по дело С-621/21 - обстоятелството, че жени са се избавили от принудителен брак или че омъжени жени са напуснали домовете си, може да се разглежда като „обща история, която не подлежи на изменение“ по смисъла на посочената разпоредба. Жените може да се разглеждат различно от заобикалящото ги общество и да им бъде призната собствена идентичност в това общество въз основа по-специално на социални, морални или правни норми, които се прилагат в държавата им на произход (т.52). Това второ условие за идентифициране е изпълнено също и от жени, които споделят допълнителна обща характеристика като една от посочените в точки 50 и 51 от решение на СЕС по дело С-621/21, когато вследствие на социалните, моралните или правните норми, които се прилагат в държавата им на произход, жените се разглеждат като различни от заобикалящото ги общество (т.53). Както отбелязва генералният адвокат в точка 79 от заключението си, *жените, които отказват да сключат принудителен брак, когато такава практика може да се приеме за социална норма в тяхното общество, или нарушават подобна норма, прекратявайки този брак, могат да се считат за принадлежащи към социална група със собствена идентичност в държавата им на произход, ако поради такова поведение се стигматизират или излагат на неодобрение от заобикалящото ги общество, което води до социалното им изключване и до актове на насилие (т.58 от решението от 16 януари 2024 г.).*

Официалната информация относно страната на произход на кандидатката потвърждава

наличието на социални и морални норми в местното общество, които приемат принудителния брак и сексуално насилие, вкл. на малолетни и непълнолетни лица, а впоследствие не допускат самоволно отклонение на жената от такъв брак, без значение, че това се случва именно поради нежеланието ѝ да търпи актовете на насилие (форма на такива насилие е принудителният брак), а в случай на такова отклонение – то да се наказва с убийство на честта. Подобно поведение стигматизира жертвите и ги излага на допълнително неодобрение от заобикалящото ги общество, което от своя страна води до социалното им изключване и до други актове на насилие. По изложените съображения съдът приема, че са изпълнени цитираните насоки от решението по дело С-621/21 за наличие на „определена социална група“ в местното общество на Иракски Кюрдистан, към която кандидатката принадлежи.

Подобен, съобразен с пола подход, не са намерили елементите от бежанската история на кандидатката, в оспореното решение, в което неправилно се приема, че изтъкнатите причини са с личен и социален характер, неотносим към предметния обхват по чл.8, ал.1 от ЗУБ. Не могат да се правят непременно негативни изводи за кандидатката, поради това, че не е потърсила помощ от официалните власти в страната на произход при наличната информация за търпимост и въприемане в обществото на принудителните, детски бракове. Дължим е извод за липса на ефективни мерки за закрила в страната на произход срещу действията на преследване, основано на пола, които да нямат временен характер по смисъла на чл.7, пар.2 от Директива 2011/95. Това дава основание на решаващия състав на АССГ да приеме за доказана причинната връзка по чл.9, пар.3 от Директива 2011/95 в хипотезата на липса на ефективна закрила срещу действията на преследване от страна на субектите на закрила по чл.7, б. „а“ и б. „б“ от същата директива.

Релевантен мотив за преследване на И. И. е принадлежността ѝ към «определена социална група» по смисъла на чл.10, пар.1, б. «г» от Директива 2011/95. При данните за страната на произход на кандидатката, конкретно за Иракски К., от който произхожда, във връзка с личните обстоятелства в семейството – починал баща, при което непълнолетното момиче остава за отглеждане при мащеха, съдът приема, че това е «определената социална група» на непълнолетни момичета в Иракски К., подчинени на наложените в местното общество социални и морални норми, които ги принуждават да живеят в принудителна съпружеска връзка (принудителен брак), без възможност за избор на брачен партньор. Същите социални норми изключват възможността за жената да напусне подобна семейна връзка, а при наличие на подобно напускане изискват от «опетнените семейства» да наказат жената с «убийство на честта». Изложеното поставя тези жени в „особено семейно положение“, след като са се противопоставили на социалните норми и прави тази категория жени/момичета различна от заобикалящото я общество от гледна точка на социалните и морални норми в него. Актовете на преследване спрямо тази категория жени са свързани с насилие, основано на пола (чл.9, пар.2, б. „а“ и б. „е“ от Директива 2011/95). По дефиниция, това е насилие в семейството – между половете, поради исторически сложило се неравенство между тях. Семейството по дефиниция налага ограничения с оглед осъществяването от половете биологични и социални функции. Независимо от тези или други ограничения или традиции *никой не трябва да бъде принуден да търпи актове на основано на пола насилие, особено такива, свързани с нарушаване на основните права на човека или които водят до нарушаване на основните права на човека, достатъчно тежки по своето естество или*

повторяемост. Както се посочва в Преамбюла на Истанбулската конвенция форми на насилие като домашно насилие, изнасилване, *принудителен брак* и така наречените „престъпления на честта“ представляват сериозни нарушения на човешките права на жените и момичетата - релевантно обстоятелство по чл.9, пар.1, б. „а“ от Директива 2011/95.

Съществуват общества обаче, в които определени форми на насилие се приемат за *обичайни, свързани с определени социални, морални и дори правни норми*. В случая, това е обществото на консервативните семейства в Иракски К., в които «е приемливо» непълнолетно момиче да встъпи в принудителен брак, против волята ѝ, в който е напълно възможно и приемливо да търпи домашно насилие и други актове на насилие, основано на пола, в случая дори единствено поради непълнолетието си, без да може да прекрати или напусне тази семейната връзка. Напротив, напускането ѝ води до отричане в обществото, стигматизиране, неодобрение и социално изключване, както и до реална заплаха с «убийство на честта». Всички тези форми/актове на насилие представляват тежки нарушения на човешките права по смисъла на чл.9, пар.1, б. „а“ от Директива 2011/95.

В случая дефиниращите социалната група белези са отклонението на кандидатката от общоприетите социални и морални норми в обществото, което я прави различна от другите членове на това общество - нежеланието ѝ да встъпи в принудителен брак. Безспорно, И. И. не е единственото непълнолетно момиче в Иракски К., принудено против волята си да сключи брак с по-възрастен мъж, но не всички момичета в нейното положение биха имало право на международна закрила. Това е така, тъй като кандидатката се е отклонила от тези социални и морални норми и именно в това е «отличителността» на групата. С други думи, без да се отклонят от тези норми, т.е. като търпят основаното на пола насилие, жените в подобно положение в страната на произход безспорно не биха получили международна закрила. Специфичното при И. И. е, че чрез бягството си от насилието, основано на пола, кандидатката дефинира своето основателно опасение от преследване по причина, релевантна по чл.8, ал.1 от ЗУБ, респ. По чл.10, пар.1, б. «г» от Директива 2011/95/ЕС.

При оценка на молба за международна закрила, която се основава на принадлежност към определена социална група, съответната държава членка трябва да провери дали лицето, което изтъква този мотив за преследване има „*основателни опасения*“ от преследване по смисъла на член 2, буква г) от Директива 2011/95 в държавата си на произход *поради тази принадлежност*. В това отношение съгласно член 4, параграф 3 от тази директива оценяването на основателността на опасенията на молителя от преследване трябва да е индивидуално и да се извършва за всеки отделен случай бдително и предпазливо въз основа единствено на конкретна оценка на фактите и обстоятелствата в съответствие с правилата, закрепени не само в параграф 3, но и в параграф 4 от този член, за да се определи дали установените факти и обстоятелства представляват такава заплаха, че съответното лице да може предвид индивидуалната си ситуация с основание да се опасява, че *действително ще стане жертва на действия на преследване, ако трябва да се завърне в държавата си на произход*.

Според легалните определения на чл.3 от Истанбулската конвенция:

а. „*насилие над жени*“ се разбира като *нарушение на правата на човека* и форма на дискриминация срещу жените и означава всички актове на насилие, основано на пола, които водят или е вероятно да доведат до физически, сексуални, психологически или

икономически увреждания или страдание за жените, включително заплахи за такива актове, принуда или произволно лишаване от свобода, независимо дали това се случва в обществения или в личния живот;

б. „домашно насилие“ означава всички актове на физическо, сексуално, психологическо или икономическо насилие, които се случват в семейството или в домакинството, или между бивши или настоящи съпрузи или партньори, независимо дали извършителят живее или е живял заедно с жертвата;

в. „пол“ означава *социално* изградени роли, поведения, дейности и характеристики, които *определено* общество смята за подходящи за жените и за мъжете;

г. „насилие над жените, основано на пола“ означава насилие, което е насочено срещу жена, защото тя е жена, или което засяга предимно жените;

В Преамбюла на Истанбулската конвенция е отбелязано, че жените и момичетата често са излагани на сериозни *форми на насилие (действия на преследване по терминологията на Квалификационната директива)* като домашно насилие, сексуален тормоз, изнасилване, *принудителен брак, така наречени „престъпления на честта“* и осакатяване на гениталиите, които представляват сериозни нарушения на човешките права на жените и момичетата, както и основна пречка за постигане на равнопоставеност между жените и мъжете. Психологическо насилие е умишленото сериозно засягане на психологическата неприкосновеност на дадено лице чрез *принуда или заплахи* (чл.33 от Истанбулската конвенция). Преследване е умишленото многократно заплашително поведение, насочено към друго лице, което кара това лице да се страхува за своята безопасност (чл.34 от Истанбулската конвенция). Разпоредбата на чл.42 от Истанбулската конвенция дефинира неприемливи основания за престъпления, включително за така наречените „престъпления на честта“. Според нея, страните следва да предприемат необходимите законодателни или други мерки, за да гарантират, че в хода на започнатите наказателни производства вследствие на извършването на актове на насилие, обхванати от Конвенцията, културата, обичаите, религията, традицията или така наречената „чест“ няма да бъдат приемани като основания за такива актове. Това обхваща по-специално твърденията, че жертвата била нарушила културни, религиозни, социални или традиционни норми или обичаи за подходящо поведение.

При официалните данни за страната на произход на кандидатката са логични и лесно разбираеми изразените от нея основателни опасения, че може да бъде принудена да сключи нежелан от нея брак с по-възрастен мъж, разрешен от законодателството и от социалните и морални норми в обществото. При евентуално нейно връщане в страната на произход съществува реална опасност от сключване на принудителен брак в общество, в което не се гледа с добро око на самотните жени, а ако жената се отклони от тази социална норма – реална опасност от убийство на честта. Това са конкретни действия на преследване по смисъла на чл.9, пар.2, б. „а“ и б. „е“ от Директива 2011/95. Съгласно Конвенция CEDAW, по която България е страна от 1981 г. и която е сред съответните договори по чл.78, пар.1 от ДФЕС, това насилие отдавна е определено, че съставлява тежко нарушение на основните права на човека, и по-специално на правата, упражняването на които не е възможно да бъде ограничено по какъвто и да било начин по силата на чл.15, пар.2 от ЕСПЧ (чл.9, пар.1, б. „а“ от Директива 2011/95). Касае се за съвкупност от действия, които водят до нарушаване на основните права на човека, достатъчно тежки по своето естество или повтаряемост – преследване съгласно чл.9,

пар.1 от Директива 2011/95 и чл.8, ал.5 от ЗУБ. Като сериозни нарушения на човешките права на жените и момичетата (чл.9, пар.1, б. „а“ от Директива 2011/95) са посочени отделните форми/актове на преследване по причини на пола, дефинирани в Истанбулската конвенция като домашно насилие, изнасилване, *принудителен брак и така наречените „престъпления на честта“*.

Съгласно чл.4, пар.4 от Директива 2011/95 фактът, че молител вече е бил преследван или вече е понесъл тежко посегателство, или е бил *обект на директни заплахи* за подобно преследване или подобно посегателство, е сериозен признак за основателни опасения на молителя от преследване или от реален риск да понесе тежко посегателство, освен ако съществуват достатъчни основания да се смята, че такова преследване или тежко посегателство не би се повторило.

Последователно изнесените факти от бежанската история на кандидатката, подкрепени от официалната информация относно страната ѝ на произход, правят основателни опасенията ѝ от преследване при съобразяване на аспектите, свързани с пола, които я определят като член на „определена социална група“ и във връзка с които тя вече е претърпяла актове на основано на пола насилие преди да напусне страната си на произход – реална опасност да встъпи в принудителен брак. Официалната информация относно страната на произход на кандидатката потвърждава липсата на ефективни мерки за закрила на жертвите и за наказване на извършителите на насилие, основано на пола, което също придава достоверност на твърденията ѝ за основателно опасение от бъдещо такова насилие при евентуално връщане в страната на произход.

По изложените съображения съдът приема за доказано наличие на основание за предоставяне на бежански статут на И. И. съгласно чл.8, ал.1 от ЗУБ - поради основателни опасения от преследване, основано на принадлежност към определена социална група, поради които кандидатката се намира извън държавата си по произход и по тези причини не може или не желае да се ползва от закрилата на тази държава или да се завърне в нея. Касае се за недържавен обект на преследване. Доказана е и причинно-следствената връзка по чл.9, пар.3 от Директива 2011/95.

Съгласно член 6, буква в) от Директива 2011/95, за да могат недържавни субекти да бъдат квалифицирани като „субекти на преследване или тежки посегателства“, трябва да бъде доказано, че субектите на закрила по член 7 от тази директива, сред които по-специално държавата, не могат или не искат да предоставят закрила срещу такива актове. По силата на член 7, параграф 2 от Директива 2011/95 тази закрила трябва да е ефективна и да няма временен характер. Такъв обикновено е случаят, когато субектите на закрила, посочени в същия член 7, параграф 1, вземат разумни мерки, за да попречат на споменатото преследване или споменатите тежки посегателства, по-специално чрез функционирането на ефективна правораздавателна система, позволяваща разкриването, наказателното преследване и наказването на такива деяния, до която търсещото международна закрила лице има достъп.

При наличието на действие на преследване, извършено от недържавен субект, условието по член 9, параграф 3 от Директива 2011/95 е изпълнено, когато това действие се основава на някой от посочените в член 10, параграф 1 от тази директива мотиви за преследване, дори ако липсата на закрила не се основава на тези мотиви. Това условие следва да се счита за изпълнено и когато липсата на закрила се основава на някой от мотивите, посочени в последната разпоредба, дори ако действието на преследване, извършено от недържавен субект, не се основава на тези мотиви (т.67 от

решение по дело С-621/21).

Съдът приема, че в случая се доказва причинно-следствена връзка във втората хипотеза – като връзка между един от мотивите за преследване (социалната група на жените/момичетата, заплашени да встъпят в принудителен брак, от която заплаха те са се отклонили) и липсата на закрила срещу тези действия от субектите на закрила, посочени в член 7, параграф 1 от Директива 2011/95. Установи се от официалната информация за страната на произход на кандидатката, че в държавата на произход на кандидатката липсват мерки на закрила по смисъла на чл.7, пар.2 от Директива 2011/95 – такива, които са ефективни и нямат временен характер. Не може да се очаква кандидатката да се установи в друга провинция на И. при липса на подкрепяща общност, вкл. рождено семейство, както и икономическа независимост. Жените, които са изключени от професионалния живот или са изключени от заетост, стават по-уязвими към опасностите от дискриминация, основана на пола, насилие и феминизъм в обществото, т.е. изправени са пред нови актове на насилие, основано на пола.

В заключение, съдът приема, че по отношение на И. И. се доказва основателен страх по отношение на действия, които са достатъчно сериозни, за да съставляват преследване, извършвани от недържавни субекти и при обстоятелства, при които държавните субекти на закрила не могат да осигурят ефективна закрила, при наличие на връзка между причините за преследването и липсата на защита срещу актовете на преследване, поради което кандидатката не може или поради страх не желае да се възползва от закрилата на страната си на произход.

По изложените съображения, обжалваното решение следва да бъде отменено и преписката върната на административния орган със задължителни указания по тълкуването и прилагането на закона съгласно чл.173, ал.2 от АПК, а именно за постановяване на решение за предоставяне на статут на бежанец на И. И. на основание чл.8, ал.1 от ЗУБ. Неоснователно е възражението на ответника, че жалбоподателката не е в България, няма правен интерес от производството за закрила и ако действително се е нуждаела от закрила, то същата би останала в страната.

Преди всичко, органът не е постановил решение за прекратяване на производството съобразно чл.28, пар.1 от Директива 2013/32/ЕС или чл.15, ал.1, т.3 от ЗУБ, поради което възражението му за евентуална незаинтересованост на лицето е ирелевантно в настоящето производство, в което се изследват предпоставките по чл.8, ал.1 и чл.9, ал.1 от ЗУБ. На следващо място, както обосновано изтъква процесуалният представител на кандидатката, думите на детето в интервюто се тълкуват превратно. Житейски разбираемо и логично е желанието на детето да отиде при рождената си майка, поради което поведението му по няколкократно напускане на мястото за настаняване не следва да се тълкува в негова вреда.

Тук е мястото съдът да отбележи, че преценката за най-висшия интерес на детето по смисъла на чл.6а от ЗУБ е извършена изцяло формално в оспореното решение, а с това и незаконосъобразно. Изцяло необосновано в него е посочено, че най-добрият интерес на непълнолетната е да се завърне на територията на И., където да живее заедно със своя вуйчо, неговото семейство и роднини. Подобни съждения не намират опора нито в твърденията на кандидатката, която е заявила, че вуйчото си има свое семейство и малки деца, нито в определени социални, морални или културни норми в местното общество. Напротив, установи се от информацията за страната на произход, че там са приемливи отделни форми на възпитание с физическо посегателство върху децата,

което е в подкрепа на разказа на кандидатката, че мащехата ѝ я биела и насилвала физически.

В случая най-висшият интерес на детето по смисъла на чл. 6а от ЗУБ е същото да пребивава на територията на държава, където неговите живот, сигурност и благоприятно развитие са гарантирани. Приложими към случая са критериите на § 1, т. 5, бб. „б“ (физическите, психическите и емоционалните потребности на детето), „в“ (възрастта и миналото на детето), „г“ (опасността или вредата, която има вероятност да му бъде причинена при евентуално връщане в И.) от Допълнителните разпоредби на ЗЗДет. В този смисъл са и изводите на социален доклад изх. № СГ/Д-С-СК/614-001 от 11.12.2025 г. от Агенция за социално подпомагане, отдел „Закрила на детето“ при Дирекция „Социално подпомагане“ – С..

По изложените съображения и с аргумент от разпоредбата на чл.73 от ЗУБ съдът намира, че е дължима цялостна отмяна на обжалваното решение на председателя на ДАБ, доколкото при предоставяне на статут на бежанец изобщо не би се стигнало до обсъждане на основания по чл.9, ал.1 от ЗУБ за предоставяне на хуманитарен статут. Независимо от изложеното, отделни форми и действия на насилие, основано на пола, могат да повдигнат въпроси за предоставяне на статут по чл.9, ал.1, т.1 или т.2 от ЗУБ съобразно разясненията, дадени от дело С-621/21, според което когато дадена жена е изложена на реална опасност да бъде убита от член на нейното семейство или общност поради предполагаемо нарушаване на културни, религиозни или традиционни норми, такова тежко посегателство трябва да бъде квалифицирано като „екзекуция“ по смисъла на чл.15, б. «а» от Директива 2011/95 (т.76).

В решението си Съдът в Л. е отбелязал, че в член 15, буква а) са посочени посегателства, които водят до смърт на жертвата, докато в член 15, буква б) става въпрос за актове на изтезание, без значение дали тези актове водят до смъртта на жертвата. За сметка на това тези разпоредби не предвиждат никаква разлика в зависимост от това дали посегателството е извършено от държавен орган или от недържавен субект. Когато актовете на насилие, на които една жена може да бъде изложена поради предполагаемо нарушаване на културни, религиозни или традиционни норми, *нямат* за вероятна последица нейната смърт, тези актове следва да се квалифицират като изтезание или нечовешко или унизително отношение или наказание по смисъла на член 15, буква б) от Директива 2011/95 (т.77).

В този смисъл са цитираните Насоки № 1 на ВКБООН, според които: Преследване, основано на пола, квалифицира дадено лице за *статут на бежанец*, тъй като произтича от принадлежността му към определена социална група. Освен това, основаното на пола насилие може да съставлява тежко посегателство за целите на *субсидиарната закрила*. Според цитираната Обща препоръка № 19, параграф 23, на Комитета CEDAW домашното насилие «*е една от най-коварните форми на насилие срещу жени*» и се състои в «*побой, изнасилване, други форми на сексуално посегателство, психическо и други форми на насилие*», за които отдавна е определено, че може да съставлява жестоко, нечовешко или унизително отнасяне и че може да накърни или да обезсили ползването от жените на други права, включително правото на живот. *Традицията или т.н. „чест“ не оправдават действия на насилие срещу жени както според Насоките на ВКБООН, така и съгласно Истанбулската конвенция.*

Мотивиран от горното, Административен съд София-град, Първо отделение, 69-ти състав,

РЕШИ:

ОТМЕНЯ ИЗЦЯЛО по жалба на И. М. И., ЛНЧ [ЕГН], [дата на раждане] в [населено място], И., непридружена, непълнолетна гражданка на И., със съдебен адрес [населено място], [улица], ет.4, офис 409, чрез адв. Б. К. от САК, Решение № 243 от 11.02.2026 г. на председателя на ДАБ при МС, с което ѝ е отказано предоставяне на статут на бежанец и хуманитарен статут, поради липса на предпоставките по чл.8 и чл. 9 и на основание чл. 75, ал.1, т. 2 и т. 4 от ЗУБ.

ВРЪЩА делото като преписка на компетентния орган при ДАБ – МС за ново разглеждане и произнасяне по молба за предоставяне на международна закрила с молба рег. № 509147 от 24.10.2025 г. при съобразяване със задължителните указания по тълкуването и прилагането на закона, дадени в мотивите на решението.

Решението подлежи на обжалване с касационна жалба в 14 дневен срок от съобщението му до страните чрез Административен съд София – град пред Върховен административен съд на Република България.

СЪДИЯ: